

NIČITEĽ MÝTOV

BOJ PROTI ZÁVAŽNEJ A ORGANIZOVANEJ TRESTNEJ ČINNOSTI: MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁČA ALEBO MIESTNE PRÍSTUPY?

Organizovaný zločin je trochu mätúci pojem. V závislosti od toho, koho sa pýtate, môže mať rôzne významy. Odráža sa to v politike Európskej únie v oblasti trestného práva, kde definície neboli vždy jednoznačné a priority sa zmenili. Jasné je, že organizovaný zločin sa stal akýmsi synonymom závažnej medzinárodnej trestnej činnosti. Môže to vyvolávať dojem, že organizovaný zločin je niečo, čím by sa mali zaoberať strategickí činitelia na vysokej úrovni. Organizovaná trestná činnosť je však zakorenená aj na miestnej úrovni a má lokálny dopad. Aj miestni odborníci na predchádzanie trestnej činnosti a policajné orgány zohrávajú dôležitú úlohu pri predchádzaní a v boji proti organizovanej trestnej činnosti.

ORGANIZOVANÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ, ZÁVAŽNÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ, MEDZINÁRODNÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ

Organizovaná trestná činnosť alebo zločin je kľúčovým pojmom v politike v oblasti trestného práva a predchádzaní trestnej činnosti, ale nie je vždy jasné, čo presne organizovaný zločin predstavuje. Na medzinárodnej scéne mnohé kľúčové inštitúcie a dokumenty obsahujú jeden alebo viac kvalifikátorov, ktoré buď vysvetľujú slovo organizovaný, alebo ho vymedzujú. Na globálnej úrovni existuje Dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu.¹ Na úrovni EÚ sa už dlho uspokojujeme s pojmom „organizovaný zločin“, čo vyplýva z Akčného plánu boja proti organizovanému zločinu (1997),² rámcového rozhodnutia Rady o organizovanom zločine³ a pravidelných správ o situácii v oblasti organizovaného zločinu, ktoré vypracúvajú členské štáty (od roku 1994) a ktoré sa v roku 2006 zmenili na hodnotenia hrozieb organizovaného zločinu (OCTA) vypracované Europolom.

Približne pred desiatimi rokmi začala EÚ pridávať aj kvalifikátory, a to „vážny“ a „medzinárodný“. V roku 2010 bol prijatý cyklus politik EÚ na boj proti organizovanej a závažnej medzinárodnej trestnej činnosti.⁴ Od roku 2013 boli hodnotenia hrozieb organizovaného zločinu (OCTA) Europolu nahradené hodnoteniami hrozieb závažnej a organizovanej trestnej činnosti (SOCTA).⁵ Rada podporuje „administratívny prístup k prevencii a boju proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti“ a zriadila preň sieť.⁶ Európska komisia nedávno zverejnila svoju stratégiu boja proti organizovanej trestnej činnosti, v ktorej sa zdôrazňuje „cezhraničný a medzinárodný rozmer organizovanej trestnej činnosti“, pričom sa uvádza, že „organizovaná trestná činnosť je medzinárodná iniciatíva“, a hovorí sa v nej o viacerých „závažných trestných činoch“. Celkovo je organizovaná trestná činnosť často spájaná alebo sa dokonca stotožňuje so závažnou a medzinárodnou trestnou činnosťou.

Čo je však organizovaná, závažná a medzinárodná trestná činnosť? Pojem „organizovaný zločin“ sa niekedy považuje za nejasný a neproduktívny.⁸ Je to v nemalej miere spôsobené tým, že organizovaný zločin môže označovať rovnako *kto*, t. j. organizované zločinecké skupiny, ako aj *čo*, t. j. druhy trestnej činnosti a modus operandi typický pre určité fenomény trestnej činnosti.⁹

Napriek tomu bol posun v politike EÚ smerom k riešeniu závažnej trestnej činnosti prijatý pozitívne. Závažná trestná činnosť nie je definovaná z hľadiska organizácie alebo činnosti, ale z hľadiska škody spôsobenej trestným činom.¹⁰ Kľúčovou otázkou zostáva, či je trestný čin dostatočne závažný na to, aby sa riešil na nadnárodnej úrovni. Slovom Europolu: „Závažná trestná činnosť sa vzťahuje na trestnú činnosť, ktorá sa považuje za hodnú oznámenia a ktorá nespĺňa definíciu OZS [organizovanej zločineckej skupiny] uvedenú v rámcovom rozhodnutí z roku 2008. *De facto* sa týka aj osamelých páchatel'ov alebo individuálnych skutkov.“¹¹ To odráža skutočnosť,

že mnohé závažné trestné činy páchajú páchatelia, ktorí nie sú súčasťou organizovanej skupiny.¹² Sexuálne zneužívanie detí osobou, ktorú obeť pozná, je jedným z príkladov trestného činu, ktorý je zjavne závažný, ale nemusí byť nevyhnutne organizovaný. Okrem organizovanej trestnej činnosti spadá v súčasnosti do pôsobnosti Europolu viac ako dvadsať závažných trestných činov vždy, keď majú medzinárodný aspekt.¹³

Medzinárodná trestná činnosť napokon možno nie je taká jednoznačná, ako sa zdá. Podobne ako organizovaný zločin, aj takáto činnosť sa môže vzťahovať na trestnú činnosť aj na zločineckú skupinu. O medzinárodnej trestnej činnosti môžeme hovoriť vtedy, keď trestná činnosť zahŕňa alebo sa týka skutkov vo viac ako jednom štáte. Tak je to aj v prípade nezákonného cezhraničného obchodovania s tovarom alebo ľuďmi. O medzinárodnej trestnej činnosti môžeme hovoriť aj vtedy, keď zločinecká skupina pozostáva z členov pochádzajúcich z viacerých štátov. V skutočnosti, zatiaľ čo niektoré skupiny organizovaného zločinu pozostávajú z členov rovnakej štátnej príslušnosti (domácej alebo zahraničnej), niektorí zločinci zvyčajne spolupracujú s osobami iných štátnych príslušností. V stratégii EÚ boja proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2021 – 2025 sa medzinárodná trestná činnosť vzťahuje na obidve skupiny.¹⁴

Michael Levi: "Organizovaný zločin môže znamenať čokoľvek, od veľkých talianskych syndikátov s členmi skupín vo vyžehlených oblekoch alebo v sicílskych sedliackych odevoch až po troch veľmi hrozivo vyzerajúcich lupičov prevádzkujúcich firmu na umývanie okien, ktorí si rozdelili úlohy tak, že jeden z nich pôsobí ako strážca, druhý ako lupič a tretí má za úlohu legalizovať príjmy z trestnej činnosti. Ak sa niektorá zložka ich činnosti týka iného štátu, stávajú sa nadnárodnými organizovanými zločincami!"¹⁵

Niektorí kritizovali nejednoznačnosť pojmov ako organizovaný zločin a spôsob ovplyvňovania politiky. Poznámali, že organizovaná trestná činnosť môže byť trestný čin, na ktorom spolupracujú dve alebo viac osôb, aj keď len pre túto príležitosť.¹⁶ V rámcovom rozhodnutí Rady z roku 2008 sa skutočne neuvádzala definícia organizovanej trestnej činnosti, ale namiesto toho sa uvádzala definícia organizovanej zločineckej skupiny, ktorá vlastne znamenala len spoluprácu aspoň dvoch osôb pri trestnej činnosti.¹⁷ Niektorí kritici vyjadrujú poľutovanie nad negatívnym vplyvom pojmovej nejasnosti na politiku v oblasti riešenia organizovanej trestnej činnosti a uvádzajú, že vytvorila „široké pole pôsobnosti pre tvorcov politiky aj spoločnosti, aby mohli presadzovať svoje vlastné zábery“.¹⁸

Počítačová kriminalita veľmi dobre ilustruje, ako sa terminológia organizovanej, závažnej a medzinárodnej trestnej činnosti prelína a ako sa nedá jednoznačne aplikovať na konkrétne fenomény trestnej činnosti. Počítačová kriminalita sa veľmi líši, pokiaľ ide o škodu, ktorú spôsobuje a teda aj závažnosť. Porovnajte napríklad infikovanie škodlivým softvérom, obchodovanie s drogami na tmavej sieti a kybernetické útoky na kritickú infraštruktúru. Páchatelia počítačovej trestnej činnosti môžu konať sami, byť súčasťou organizácie alebo ponúkať svoje služby organizovaným zločineckým skupinám.¹⁹ Predchádzanie počítačovej trestnej činnosti a boj proti nej má na starosti mnoho činiteľov, od špecializovaných medzinárodných orgánov presadzovania práva až po malé spoločnosti a súkromných používateľov internetu, ktorí by mali chrániť svoje zariadenia.²⁰ Internet a riadenie internetových technológií v istom zmysle dokonca zmenili organizáciu trestnej činnosti: zatiaľ čo na páchanie sofistikovaných trestných činov sa tradične vyžadovala určitá úroveň štruktúry a organizácie, počítačovú trestnú činnosť a trestné činy závislé od internetu čoraz častejšie páchajú malé a úplne nezávislé siete.²¹

MEDZINÁRODNÝ ORGANIZOVANÝ ZLOČIN – MEDZINÁRODNÉ ORGANIZOVANÉ RIEŠENIA?

Medzinárodný organizovaný zločin nie je niečo, s čím by sa miestne alebo dokonca vnútroštátne subjekty mohli vysporiadať samy. Vyžaduje si medzinárodné, spoločné úsilie na úspešné prerušenie a predchádzanie medzinárodnej trestnej činnosti a vzniku organizovaných zločineckých skupín. Pri takejto medzinárodnej spolupráci je kľúčová výmena informácií a prístup k nim. V Európe majú v boji proti závažnej a organizovanej medzinárodnej trestnej činnosti zásadný význam systémy výmeny údajov, ako je Schengenský informačný systém (SIS) a platformy spolupráce, ako je Európska multidisciplinárna platforma proti hrozbám trestnej činnosti (EMPACT).²²

Neznamená to však, že miestne subjekty nemajú v boji proti organizovanému zločinu svoju úlohu. Existuje určité napätie medzi prioritami v oblasti závažnej a organizovanej trestnej činnosti stanovenými v rámci politického cyklu EÚ na jednej strane a miestnymi prioritami na strane druhej. Bežným predpokladom je, že organizovaná trestná činnosť je medzinárodná a najlepšie sa ňou zaoberajú národné alebo medzinárodné strategické činiteľa na vysokej úrovni, zatiaľ čo miestne subjekty by sa mali sústrediť na miestnu neorganizovanú trestnú činnosť.²³ Tvorcovia politik už dlhší čas často nedôvodne vyslovujú tvrdenia o osobitnej povahe a stále rastúcej hrozbe organizovanej trestnej činnosti, čo vedie k všeobecne rozšírenému názoru, že „na výnimočné hrozby trestnej činnosti treba reagovať výnimočnými opatreniami“.²⁴ Miestni činitelia zasa niekedy váhajú s prevzatím zodpovednosti za boj proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti.²⁵ Existuje však niekoľko dôvodov, prečo by sa touto trestnou činnosťou mali zaoberať aj miestni a regionálni činitelia, ktorí môžu významne prispieť k boju proti nej. Pozrime sa na dva najdôležitejšie dôvody.

DÔVOD 1:

NIE VŠETKA ZÁVAŽNÁ A ORGANIZOVANÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ JE MEDZINÁRODNÁ

Ak považujeme organizovanú trestnú činnosť za úmyselnú trestnú činnosť, ktorá si vyžaduje spoluprácu viacerých páchatel'ov, nie každá organizovaná trestná činnosť je nevyhnutne medzinárodná. V najnovšom hodnotení Europolu SOCTA sa odhaduje, že 65 % všetkých organizovaných zločineckých skupín (OZS) tvoria členovia s rôznou štátnou príslušnosťou, pričom tretina pozostáva z členov rovnakej štátnej príslušnosti.²⁶ Podľa tej istej správy viac ako 70 % organizovaných zločineckých skupín pôsobí vo viac ako troch štátoch²⁷. Inými slovami, dobrá štvrtina z nich pôsobí len v jednom alebo dvoch štátoch.

Možno sa to nezdá ako dost, ale Europol sa samozrejme zameriava predovšetkým na medzinárodnú trestnú činnosť. Nie je ťažké spomenúť si na príklady organizovaných zločineckých skupín, ktorých činnosť sa obmedzuje na jeden štát alebo na dokonca oveľa menšie územia. Príkladom môžu byť pouličné gangy a gangy mladistvých. Dôležitým trendom v EÚ je fragmentácia organizovaných zločineckých skupín, ktorá vedie k nárastu ich počtu. Tieto menšie skupiny majú čoraz častejšie podobu pouličných gangov, ktoré kontrolujú určitú, relatívne malú mestskú (prímestskú) oblasť a do svojich radov si vyberajú obyvateľov z tejto oblasti.²⁸ Samozrejme, majú prepojenie na medzinárodný zločin, ale ich profil je predovšetkým miestny. Pouličné gangy sa teda často podieľajú na obchodovaní s drogami, dohliadajú na miestne trhy s drogami, ale za veľkoobchodné dodávky sú zodpovedné iné skupiny organizovaného zločinu.²⁹ Niektorí dokonca tvrdia, že celý organizovaný zločin je v podstate miestny v tom zmysle, že organizovaný zločin vzniká z miestnych obchodných vzťahov, ktoré závisia od spoločných miestnych záujmov.³⁰ Venovanie náležitej pozornosti miestnemu organizovanému zločinu má tú výhodu, že pomáha presunúť pozornosť z prenasledovania nepolapiteľných páchatel'ov medzinárodnej trestnej činnosti na predchádzanie verbovania na miestnej úrovni a ochranu obetí a okolia.³¹

Zredukovanie vplyvu organizovanej trestnej činnosti na miestne komunity

Prevládajúci prístup k organizovanej trestnej činnosti zameraný na presadzovanie práva upevňuje myšlienku medzinárodnej trestnej činnosti na vysokej úrovni, pretože sa zameriava práve na tieto druhy trestnej činnosti. Prístup zameraný na ľudí, ktorý vychádza zo škôd spôsobených lokálne, však odhalí, že organizovaná trestná činnosť má často výrazne lokálny charakter.

V Spojenom kráľovstve skupina šiestich výskumníkov urobila presne toto v troch štvrtiach v dvoch mestách.³² Identifikovali celkovo pätnásť skupín organizovaného zločinu a mestských pouličných gangov. Po identifikácii umožnilo skúmanie zmiešanou metódou zmapovať činnosť skupín, ich organizáciu, mechanizmy verbovania a tiež, ako to všetko súvisí s politikou kontroly kriminality.

Väčšina členov skupiny sa narodila a vyrastala v meste, v ktorom pôsobili. Väčšina z nich mala bydlisko v komunite, v ktorej pôsobili, a mali tendenciu zdržiavať sa v nej, čo bol vlastne aj spôsob vykonávania kontroly. Verbovanie, často prostredníctvom kriminálneho zneužívania, bol väčšinou miestny. Ženy a dievčatá vykorisťované týmito skupinami zaoberajúcimi sa sexuálnym vykorisťovaním sa nachádzali na miestnej úrovni, ale aj mimo nej. Celkovo bolo miestne fyzické a sociálne prostredie dôležitým determinantom miestnej organizovanej trestnej činnosti.

Výskumníci dospeli k záveru, že takéto problémy miestnej organizovanej trestnej činnosti si vyžadujú miestnu reakciu viacerých agentúr, ktorá sa riadi miestnymi informáciami.

Celá správa o výskume je k dispozícii tu: <https://www.police-foundation.org.uk/publication/reducing-impact-organised-crime-local-communities/>

DÔVOD 2:

CELÁ ORGANIZOVANÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ MÁ MIESTNY DOPAD A ZÁVISÍ OD MIESTNYCH PODMIENOK

Celá organizovaná trestná činnosť, či už medzinárodná alebo iná, sa v konečnom dôsledku prejavuje na miestnej úrovni. Napríklad laboratórium na výrobu syntetických drog sa nachádza v konkrétnej lokalite, odoberá energie od konkrétnej spoločnosti, skladuje svoj toxický odpad na konkrétnom mieste a vytvára riziká pre komunitu (prostredníctvom chemikálií alebo požiarov).³³ Trhy s drogami sú viazané na konkrétne lokality, na ktoré majú zásadný vplyv: zvýšená miera násillia, zneužívanie návykových látok, strach z kriminality a iné nepríjemnosti, napríklad odhodené ihly.³⁴ Takže aj keď sa jednotlivé časti procesu (výroba, obchodovanie, predaj) odohrávajú v rôznych štátoch, každá z nich má výrazný miestny vplyv. Podobne, obeť medzinárodného obchodovania s ľuďmi môžu pracovať v miestnej umyvárni aut.³⁵ Môže ísť tiež o prípad, keď organizované zločinecké skupiny „perú“ svoje príjmy v rôznych štátoch, ale je veľká pravdepodobnosť, že peniaze boli zarobené v podstate miestnou trestnou činnosťou.³⁶

Miestny rozmer organizovanej trestnej činnosti však presahuje bezprostredný vplyv trestných skutkov. Nadväzovanie kontaktov s inými páchatelmi a uzatváranie dohôd o spolupráci je pre organizovaný zločin kľúčové. Tento proces závisí od miestneho kontextu, a to tak z hľadiska typov miest, kde sa páchatelia stretávajú (prostredie zblížovania páchatelov³⁷), ako aj z hľadiska sociálnych väzieb, ktoré pomáhajú páchatelom stretávať sa so spolupáchatelmi a ktoré vytvárajú príležitosti na páchanie trestnej činnosti (štruktúra sociálnych príležitostí³⁸). Aj iné aspekty miestneho kontextu poskytujú príležitosti pre organizovanú trestnú činnosť alebo ju môžu brzdiť: právny, ekonomický, súdny a dokonca aj geografický kontext, v ktorom sú zločinecké skupiny aktívne, určuje ich prístup k dodávkam, ich šance úspešne uvádzať na trh nelegálny tovar a služby, ich možnosti opätovne investovať zisky, ako aj pravdepodobnosť, že im všetko prejde. Zistilo sa napríklad, že trhy s drogami v EÚ sa v jednotlivých štátoch a dokonca aj v rámci jednotlivých štátov, výrazne líšia. Obchod s konopnou živicom (hašišom) a jej užívanie je najrozšírenejšie v Španielsku, odkiaľ sa marocký produkt dostáva do EÚ, a predaj pašovaných cigariet je vo všeobecnosti vyšší v oblastiach s nižšími príjmami.³⁹ Napokon, OZS sú „kultúrne a kognitívne zakotvené v miestnej kultúre“, ⁴⁰ ktorej hodnotový systém tvorí pozadie pre medzigeneračný prenos kriminality a náboru.⁴¹

MIESTNE OPATRENIA PROTI ZÁVAŽNEJ A ORGANIZOVANEJ TRESTNEJ ČINNOSTI

Zo všetkých uvedených skutočností by malo byť zrejmé, že miestne orgány môžu a mali by zohrávať úlohu v boji proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti. Majú eminentný záujem na boji proti *svojej* organizovanej trestnej činnosti, pretože môžu pociťovať zvýšenú mieru viktimizácie, verbovania, násillia a nepríjemností súvisiacich s organizovanou trestnou činnosťou, ako aj zvýšenú mieru strachu z trestnej činnosti.

Centralizácia reakcií na organizovanú trestnú činnosť na vnútroštátnej alebo dokonca medzinárodnej úrovni viedla k posilneniu cezhraničnej spolupráce v oblasti presadzovania práva, ale preventívny a ochranný účinok takýchto prístupov zameraných na presadzovanie práva je obmedzený. Prepracované stratégie prístupu zhora nadol, ako napríklad stratégie sledovania peňazí a zatýkanie vodcov, nedokážu dosiahnuť sľubovaný výsledok, v dôsledku čoho zostávajú nelegálne trhy do veľkej miery neovplyvnené takýmto postupom (alebo sa im prispôbili).⁴² Miestna polícia a orgány majú dobré predpoklady na posúdenie a zmapovanie miestnych nezákonných trhov a škôd spôsobených organizovaným zločinom, ale miestne spravodajské informácie sa často strácajú v „informačnom cunami“, ktoré priniesla medzinárodná spolupráca a výmena informácií.⁴³

Účinné predchádzanie trestnej činnosti závisí od podrobných analýz problémov trestnej činnosti, ktoré môžu vykonať len miestni činitelia.⁴⁴ Preto by miestne skúsenosti a miestne spravodajstvo mali zohrávať kľúčovú úlohu v boji proti organizovanej trestnej činnosti.⁴⁵

Sofielundský prístup

Sofielundský prístup je vynikajúcim príkladom iniciatívy na predchádzanie organizovanej trestnej činnosti založenej na spolupráci viacerých orgánov. Program sa zaoberá závažnou trestnou činnosťou vo štvrti Sofielund v Malmö, predovšetkým otvoreným trhom s drogami, ale aj ďalšími problémami, ktoré sú jeho dôsledkom, ako je násilie (s použitím zbraní) a narušenie verejného poriadku.

Sofielundský prístup zahŕňa širokú škálu opatrení miestnych činiteľov a zainteresovaných strán vrátane miestneho futbalového klubu, zväzu nájomníkov, podnikov a subjektov miestnej samosprávy, ako je odbor mestského plánovania a mestská polícia. Spolupráca viacerých agentúr sa formuje v sieťovom združení podľa vzoru oblastí na zlepšenie podnikania (BID). Konkrétne kroky zahŕňajú množstvo situačných opatrení, ako je zvýšený počet hliadok a monitorovanie kamerovým systémom, spolu so sériou iniciatív sociálnej prevencie zameraných na mladistvých, ktorú organizované zločinecké skupiny verbujú alebo využívajú.

Výskumníci tento prístup monitorovali a hodnotili. Zaznamenali výrazný pokles kriminality aj pocitu neistoty v tejto oblasti.

Sofielundský prístup získal v roku 2019 Európsku cenu za predchádzanie trestnej činnosti.

Viac informácií o Sofielundskom prístupe nájdete na stránke <https://eucpn.org/document/sofielund-approach>

Okrem toho by miestne orgány mali zohrávať aktívnu úlohu pri narušaní a predchádzaní organizovanej trestnej činnosti. Komunitná prevencia a vývojová prevencia, ktoré majú podľa definície lokálny charakter, sú dôležitými piliermi boja proti organizovanej trestnej činnosti. Pomáhajú znižovať verbovanie na organizovanú trestnú činnosť, zvyšujú odolnosť komunity voči ujme a viktimizácii a poskytujú informácie pre účinné policajné zásahy (napr. prostredníctvom horúcich liniek).⁴⁶

Jednou z ciest pre miestnych činiteľov, ako aj pre vnútroštátne orgány, iné ako orgány činné v trestnom konaní, je administratívny prístup.⁴⁷ Tento prístup bol definovaný ako „spôsob predchádzania a riešenia zneužívania právnej infraštruktúry prostredníctvom spolupráce viacerých orgánov cestou výmeny informácií a prijímania opatrení s cieľom vytvoriť prekážky“.⁴⁸ Nielenže sa väčšina relevantných informácií vytvára na miestnej úrovni, ale miestne orgány by mali zohrávať kľúčovú úlohu aj pri prijímaní a koordinácii opatrení.

Miestne (a vnútroštátne) orgány môžu využiť svoje regulačné právomoci na potlačenie organizovaného zločinu. Môžu to uskutočniť rôznymi spôsobmi. Klasickým príkladom je zamietnutie licencie na otvorenie podniku (baru, masážneho salónu, reštaurácie) alebo na predaj alkoholu na mieste, ktoré by slúžilo ako zásterka pre trestnú činnosť. Inšpekcie, ako sú inšpekcie práce, inšpekcie bezpečnosti potravín a inšpekcie požiarnej bezpečnosti, sú ďalším nástrojom, ktorý možno použiť na prerušenie trestnej činnosti.⁴⁹ Organizovaný zločin často závisí od miestnych podmienok a je na miestnych orgánoch, aby s tým niečo urobili.⁵⁰

Miestne orgány majú tiež dobrú pozíciu na koordináciu opatrení proti organizovanej trestnej činnosti. Zásahy na komunitnej úrovni si vyžadujú príspevok rôznych miestnych orgánov (napr. škôl, sociálnej práce, miestnej polície), občanov a podnikov. Komunitná prevencia je dôležitá, pretože má potenciál znížiť nábor

do organizovanej trestnej činnosti.⁵¹ Riadenie takejto spolupráce a jej zosúladenie s administratívnymi zásahmi viacerých agentúr, ako aj s opatreniami (vnútroštátnej) polície a prokuratúry by mohlo byť úlohou miestnych orgánov. Majú výhodnú polohu uprostred všetkého a zvyčajne dôverne poznajú spôsob, akým sa problémy organizovaného zločinu prejavujú v ich prostredí. Aj v prípade prístupov, ktoré nie sú koordinované na miestnej úrovni, sú miestne opatrenia často predpokladom úspechu. V celoeurópskych kampaniach, ako sú kampane, ktoré EUCPN vytvára v rámci platformy EMPACT, preberajú národné a miestne subjekty veľkú časť skutočného šírenia materiálov kampane.

ZÁVER

Organizovaná trestná činnosť sa často stotožňuje so závažnou a medzinárodnou trestnou činnosťou. Prevládajúci pohľad na „medzinárodný organizovaný zločin“ povýšil organizovaný zločin na národnú alebo medzinárodnú úroveň, kde sa stáva predmetom politik zameraných prevažne na presadzovanie práva. Nie všetka závažná a organizovaná trestná činnosť je však medzinárodná. Možno ešte dôležitejšie je, že všetko organizované má miestny dosah, pokiaľ ide o škody a verbovanie. V dôsledku toho je najlepšou reakciou na závažnú a organizovanú trestnú činnosť integrovaný prístup, ktorý kombinuje reakčnú policajnú činnosť aj prevenciu a v ktorom svoju úlohu zohrávajú medzinárodní, vnútroštátni a miestni činitelia. Miestne orgány skutočne zohrávajú úlohu v boji proti organizovanej trestnej činnosti. Majú výsadné postavenie pri dopĺňaní politik založených na presadzovaní práva o preventívny a ochranný prístup. Miestne orgány majú často k dispozícii kľúčové informácie o problémoch organizovanej trestnej činnosti. Majú tiež ideálne postavenie na riadenie spolupráce viacerých inštitúcií. Ako také majú potenciál znížiť verbovanie, ako aj veľmi hmatateľné škodlivé účinky organizovanej trestnej činnosti v miestnych komunitách.

Bibliografia

- 1 United Nations, UNTOC: Convention against Transnational Organized Crime, New York, 2000, https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVI-II-12&chapter=18&clang=_en.
- 2 Rada Európskej únie, Akčný plán boja proti organizovanému zločinu, Brusel, 28. apríl 1997, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:51997XG0815>.
- 3 Rada Európskej únie, 2008/841/JHA: Rámcové rozhodnutie Rady o boji proti organizovanému zločinu, Brusel, 2008, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0841>.
- 4 Rada Európskej únie, Závety Rady 15358/10: Vytvorenie a vykonávanie politického cyklu EÚ pre organizovanú trestnú činnosť a závažnú medzinárodnú trestnú činnosť, Brusel, 2010; Europol, Politický cyklus EÚ – Empact, <https://www.europol.europa.eu/empact> (sprístupnené 9. apríla 2020).
- 5 P. C. van Duyne and T. Vander Beken, The Incantations of the EU Organised Crime Policy Making, *Crime, Law and Social Change* 51:2 (2009), 261-81, <https://dx.doi.org/10.1007/s10611-008-9153-1>.
- 6 Rada Európskej únie, 9935/16: Závety Rady o administratívnom prístupe k prevencii a boju proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti, Brusel, 2016. Ide o Európsku sieť pre administratívny prístup k riešeniu závažnej a organizovanej trestnej činnosti (ENAA): <https://administrativeapproach.eu>.
- 7 Európska komisia, KOM (2021) 170 v konečnom znení: Stratégia EÚ boja proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2021 – 2025, Brusel, 2021.
- 8 L. Paoli a T. Vander Beken, Organized Crime: A Contested Concept, v: L. Paoli (Ed.), *The Oxford Handbook of Organized Crime*, Oxford: Oxford University Press, 2014, 13-31.
- 9 F. E. Hagan, "Organized Crime" and "Organized Crime": Indeterminate Problems of Definition, *Trends in Organized Crime* 9:4 (2006), 127-37, <https://dx.doi.org/10.1007/s12117-006-1017-4>.
- 10 N. Dorn, The End of Organised Crime in the European Union, *Crime, Law and Social Change* 51:2 (2009), 283-95, <https://dx.doi.org/10.1007/s10611-008-9156-y>; L. Paoli, How to Tackle (Organized) Crime in Europe? Politický cyklus EÚ v oblasti závažnej a organizovanej trestnej činnosti a nový dôraz na škodu, 22:1 (2014), 1-12, <https://dx.doi.org/10.1163/15718174-22012036>.
- 11 Europol, Hodnotenie hrozieb závažnej a organizovanej trestnej činnosti v EÚ, Haag: Európsky policajný úrad, 2013, 43, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2013>.
- 12 M. Levi a M. Maguire, Reducing and Preventing Organised Crime: An Evidence-Based Critique, *Crime, Law & Social Change* 41 (2004), 399.
- 13 Rada Európskej únie, 2009/371/SVV: Zriadenie Európskeho policajného úradu (Europol), Brusel, 2009, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:32009D0371>; Európsky parlament a Rada Európskej únie, Nariadenie o Agentúre Európskej únie pre spoluprácu v oblasti presadzovania práva (Europol), Brusel, 11. máj 2016, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32016R0794>.
- 14 KOM(2021) 170 v konečnom znení.
- 15 M. Levi, The Organization of Serious Crimes for Gain, v: M. Maguire, R. Morgan a R. Reiner (Eds.), *The Oxford Handbook of Criminology*, Oxford: Oxford University Press, 2012, 597-8.
- 16 Tamtiež: Paoli, How to Tackle (Organized) Crime in Europe? Politický cyklus EÚ v oblasti závažnej a organizovanej trestnej činnosti a nový dôraz na škodu, 3; H. Carrapico, Analysing the European Union's Responses to Organized Crime through Different Securitization Lenses, *European Security* 23:4 (2014), 611, <https://dx.doi.org/10.1080/09662839.2014.949248>.
- 17 2008/841/JHA, Art. 1.
- 18 J. Janssens a A. De Vos, European Union: Organised Crime Policies, Politics and the EU, v: F. Allum a S. Gilmour (Eds.), *Handbook of Organised Crime and Politics*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2019, 437-54.
- 19 R. Leukfeldt (Ed.), *Research Agenda: The Human Factor in Cybercrime and Cybersecurity*, Haag: Eleven International Publishing, 2017, kapitoly 4-5.
- 20 Tamtiež, kapitola 7.
- 21 A. Lavorgna, Organised Crime Goes Online: Realities and Challenges, *Journal of Money Laundering Control* 18:2 (2015), 158, <https://dx.doi.org/10.1108/JMLC-10-2014-0035>.
- 22 Pozrite si KOM(2021) 170 v konečnom znení.
- 23 Pozrite si Levi a Maguire, Reducing and Preventing Organised Crime: An Evidence-Based Critique.
- 24 H. – J. Albrecht, Police, Policing and Organised Crime: Lessons from Organised Crime Research, *European Police Science and Research Bulletin* special conference issue nr. 2 (2017), 2009, <https://dx.doi.org/10.2825/13491>.
- 25 R. Crocker, S. Webb, M. Skidmore et al., Tackling Local Organised Crime Groups: Lessons from Research in Two UK Cities, *Trends in Organized Crime* 22:4 (2019), 443, <https://dx.doi.org/10.1007/s12117-018-9335-x>.
- 26 Europol, Hodnotenie hrozieb závažnej a organizovanej trestnej činnosti v Európskej únii: Škodlivý vplyv, Luxembursko: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2021, 19, <https://dx.doi.org/10.2813/02362>.
- 27 Tamtiež.
- 28 M. Riccardi, Soc Infiltration in Europe: An Overview, in: E.U. Savona and M. Riccardi (Eds.), *Mapping the Risk of Serious and Organised Crime Infiltration in Europe*, Miláno: Transcrime, 2018, 55-6.
- 29 Pozrite si Home Office, Working with Young People to Prevent Involvement in Serious and Organised Crime, Practitioner toolkit, Londýn: Home Office, 2021, 4, <https://www.gov.uk/government/publications/help-young-people-avoid-involvement-in-serious-and-organised-crime>; R. McLean, J. A. Densley a R. Deuchar, Situating Gangs within Scotland's illegal Drugmarket(S), *Trends in Organized Crime* 21 (2018), 147-71, <https://dx.doi.org/10.1007/s12117-017-9328-1>.
- 30 D. Hobbs, Going Down the Glocal: The Local Context of Organised Crime, *The Howard Journal of Criminal Justice* 37:4 (1998), 407-22, <https://doi.org/10.1111/1468-2311.00109>.
- 31 Crocker et al., Tackling Local Organised Crime Groups, 443.
- 32 Tamtiež, 433 – 49. Úplnú správu o výskume nájdete na stránke R. Crocker, S. Webb, S. Garner et al., The Impact of Organised Crime in Local Communities, Londýn: The Police Foundation, 2017, https://www.police-foundation.org.uk/2017/wp-content/uploads/2017/10/oc_in_local_communities_final.pdf.
- 33 Správa EMCDDA a Europolu o trhoch s drogami v EÚ, Luxembursko: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2019, 18 a 24.
- 34 R. Lupton, A. Wilson, T. May et al., A Rock and a Hard Place: Drug Markets in Deprived Neighbourhoods, London: Home Office, 2002.
- 35 P. Villettaz, M. Killias a I. Zoder, The Effects of Custodial Vs. Non-Custodial Sentences on Re-Offending: A Systematic Review of the State of Knowledge, *Campbell Systematic Reviews* 2:1 (2006), predovšetkým prípadová štúdia „Donut“, <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2006.13>.
- 36 Levi a Maguire, Reducing and Preventing Organised Crime, 401.
- 37 M. Felson, The Process of Co-Offending, *Crime Prevention Studies* 16 (2003), 149-68; M. Felson, The Ecosystem for Organized Crime, HEUNI Papers No. 26, Helsinki: HEUNI, 2006, 9-10.
- 38 E. R. Kleemans a C. J. de Poot, Criminal Careers in Organized Crime and Social Opportunity Structure, *European Journal of Criminology* 5(1) (2008), 69-98, <https://dx.doi.org/10.1177/1477370807084225>.
- 39 von Lampe, Organized Crime in Europe, 9.
- 40 A. Sergi a L. Storti, Shaping Space: A Conceptual Framework on the Connections between Organised Crime Groups and Territories, *Trends in Organized Crime* (2021), 138, <https://dx.doi.org/10.1007/s12117-021-09415-0>.

- 41 A. Sergi, Widening the Antimafia Net: Child Protection and the Socio-Cultural Transmission of Mafia Behaviours in Calabria, *Youth Justice* 18:2 (2018), 149-68, <https://dx.doi.org/10.1177/1473225418791420>; Európska sieť na predchádzanie trestnej činnosti, Kriminalita založená na rodine: východiská a teória predchádzania, časť súboru nástrojov o kriminalite založenej na rodine, Brusel: EUCPN, 2020, <https://eucpn.org/toolbox-familybasedcrime>.
- 42 C. Atkinson, S. Mackenzie a N. Hamilton-smith, A Systematic Review of the Effectiveness of Asset-Focussed Interventions against Organised Crime, What Works: Crime Reduction Systematic Review Series No. 9, UK: College of Policing, 2017, https://whatworks.college.police.uk/Research/Systematic_Review_Series/Pages/default.aspx; J. M. Lindo a M. Padilla-Romo, Kingpin Approaches to Fighting Crime and Community Violence: Evidence from Mexico's Drug War, *Journal of Health Economics* 58 (2018), 253-68, <https://dx.doi.org/10.1016/j.jhealeco.2018.02.002>; B. Albrecht, Multicultural Challenges for Restorative Justice: Mediators' Experiences from Norway and Finland, *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 11:1 (2010), 210, <https://dx.doi.org/10.1080/14043851003616204>.
- 43 Rada Európskej únie, 11657/08: Sloboda, bezpečnosť, súkromie: Správa neformálnej poradnej skupiny na vysokej úrovni o budúcnosti európskej politiky v oblasti vnútorných vecí („skupina pre budúcnosť“), Brusel, 2008; pozrite Levi a Maguire, Reducing and Preventing Organised Crime, 403.
- 44 Levi a Maguire, Reducing and Preventing Organised Crime, 408; Crocker et al., Tackling Local Organised Crime Groups, 443.f
- 45 Albrecht, Multicultural Challenges for Restorative Justice, 216.
- 46 Pozrite si Levi a Maguire, Reducing and Preventing Organised Crime, 411-3.
- 47 O administratívnom prístupe si pozrite zdroje, ktoré sprístupnila Európska sieť pre administratívny prístup (<https://administrativeapproach.eu/>), vrátane Tretej príručky EÚ o administratívnom prístupe v Európskej únii, Brusel: ENAA, 2020, <https://administrativeapproach.eu/publications/third-eu-handbook>.
- 48 Tamtiež 7.
- 49 Levi a Maguire, Reducing and Preventing Organised Crime, 413.
- 50 Závislosť organizovaného zločinu od miestnych podmienok je dobre vystihnutá v publikácii: E. U. Savona, Infiltration of the Public Construction Industry by Italian Organised Crime, v: K. Bullock, R. V. Clarke a N. Tilley (Eds.), *Situational Prevention of Organised Crimes*, Portland: Willan Publishing, 2010.
- 51 Levi a Maguire, Reducing and Preventing Organised Crime, 411-2.

Citácia

EUCPN (2021). Ničiteľ mýtov: Boj proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti: medzinárodná spolupráca alebo miestne prístupy? Brusel: EUCPN.

Právne upozornenie

Obsah tejto publikácie sa nemusí stotožňovať s oficiálnym stanoviskom akéhokoľvek členského štátu EÚ či iného orgánu alebo inštitúcie Európskej únie, resp. Európskeho spoločenstva.

Autori/redaktori

Stijn Aerts, výskumný pracovník, sekretariát EUCPN.

Súčasť projektu „Európska sieť na predchádzanie trestnej činnosti a Európska sieť pre administratívny prístup, Sekretariát – Sekretariát EUCPN“, október 2021, Brusel

S finančnou podporou programu Európskej Únie Predchádzanie trestnej činnosti a boj proti nej
Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre vnútorné záležitosti

Kontakt: www.eucpn.org